

Välkomna på seminariet:

En trygg sjukförsäkring med människan i centrum

Claes Jansson

Särskild utredare

Regeringskansliet

Följ och twittra på [#afaseminarier](#)

En begriplig och trygg sjukförsäkring med plats för rehabilitering

SOU 2020:6

Särskild utredare Claes Jansson

Utredningssekreterare Carl Johan Hardt och Tommy
Sundholm

Uppdraget

- Analysera tillämpningen av begreppet normalt förekommande arbete, men den grundläggande strukturen i rehabiliteringskedjan ska inte ändras
- Vilka fysiska och mentala förmågor kan krävas för att en person ska kunna hänvisas till ett normalt förekommande arbete?

Rehabiliteringskedjan (1 juli 2008)

- Arbetsförmåga bedöms olika beroende av hur länge personen haft nedsatt arbetsförmåga
- Gäller inte för arbetslösa
- Första 180 dagarna – vanliga arbetet eller annat arbete hos arbetsgivaren
- Efter dag 180 – normalt förekommande arbete (undantag ”särskilda skäl” och ”oskäligt”)
- Hänsyn får bara tas till strikt medicinska faktorer (inte ålder, utbildning m.m.)

Undantaget – ”särskilda skäl”

- Kan få fortsätta prövas mot arbete hos arbetsgivaren efter dag 180
- Med stor sannolikhet kunna återgå i arbete hos arbetsgivaren
- Senast dag 365 (därefter endast ”oskäligt”)
- Framgå av det medicinska underlaget – välgrundad anledning om återgång + en tidsplan när + inte vid ”diffusa” diagnoser

Undantaget – ”oskäligt” (1 januari 2010)

- Huvudsakligen vid ”allvarlig sjukdom” (definieras av Socialstyrelsen)
- Successiv försämring, tillfällig förbättring, medicinsk behandling, långvarig rehabilitering vid olyckor/vissa sjukdomar (ex. stroke, brännskador, förlust av kroppsdel), progressiv sjukdom

HFD:s utgångspunkter om normalt förekommande arbete (2018 ref. 51)

- Den försäkrades sjukdom
- Ingen hänsyn till arbetsmarknadsmässiga, ekonomiska, sociala och liknande förhållanden
- Finns arbetsförmåga ingen hänsyn till om den försäkrade faktiskt kan få ett arbete (abstrakt eller hypotetisk bedömning)
- Vanliga arbeten med ringa eller inga krav på anpassning med hänsyn till de medicinska besvären

HFD om bedömningen av arbetsförmåga

- Inte konkreta arbeten men bedömningen av arbetsförmågan ska vara verklighetsförankrad
- Uppfylla ”alla sådana krav som ett arbete på den öppna arbetsmarknaden ställer”
- Uppfylla arbetsgivares förväntningar när det t.ex. gäller arbetsprestation och arbetstakt
- Arbetsförmedlingens bedömning bör som utgångspunkt kunna vara vägledande

Arbetsätt

- Intervjuat handläggare vid Försäkringskassan på fem olika orter
- Granskat 150 sjukpenningärenden (avslag och bifall)
- Inhämtat statistik från Försäkringskassan
- Inhämtat en forskningsöversikt om den arbetslivsinriktade rehabiliteringens effekter på återgång i arbete

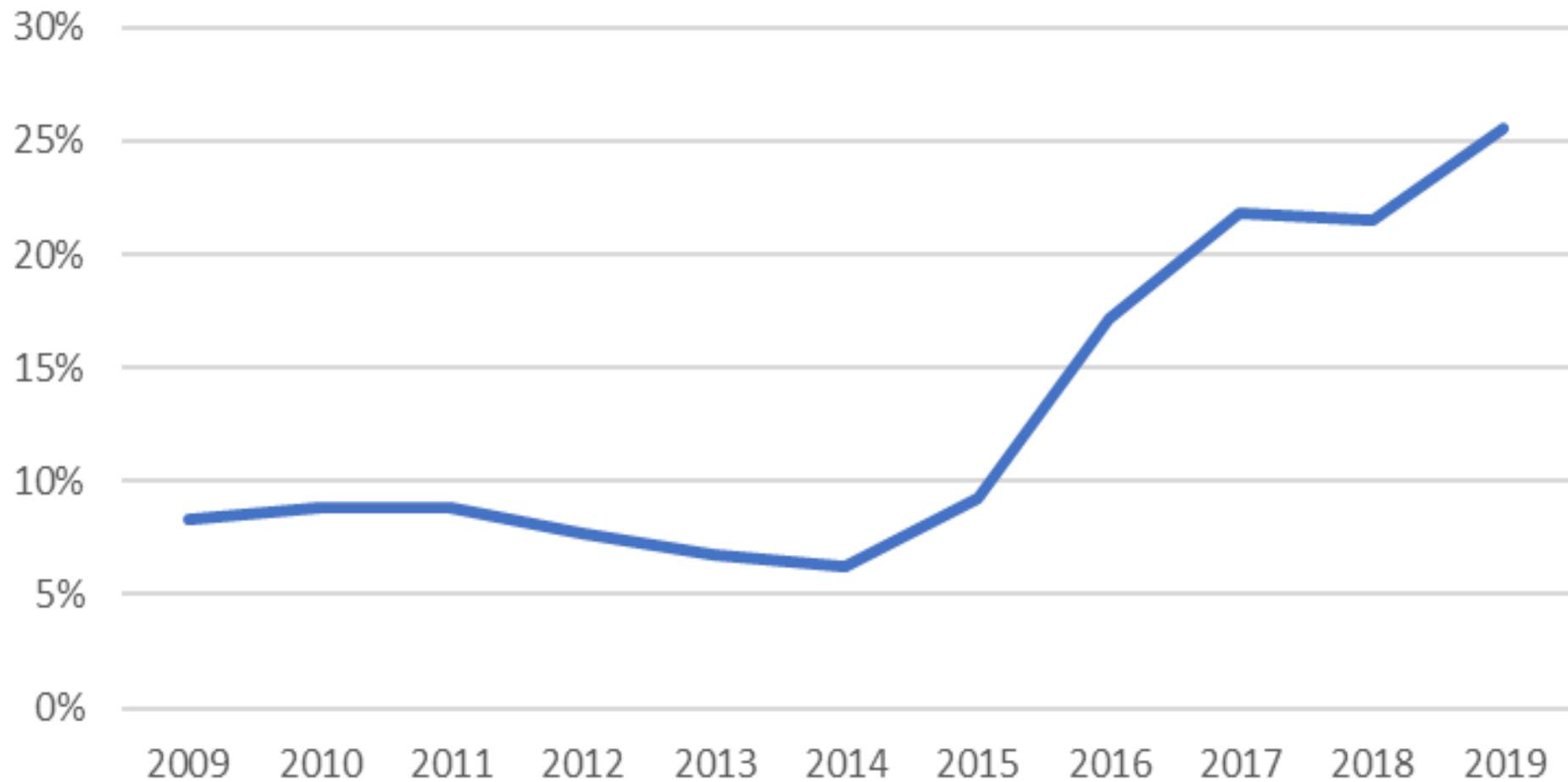
Dåligt underbyggda beslut

- Schablonmässiga beslutsmotiveringar
- Besluten brister i förutsebarhet. Den försäkrade förstår inte mot vilket arbete hen fått sin arbetsförmåga bedömd
- Utredning saknas. Vilka arbeten bedöms den försäkrade kunna utföra med en normal prestation utan anpassning eller med ringa anpassning?

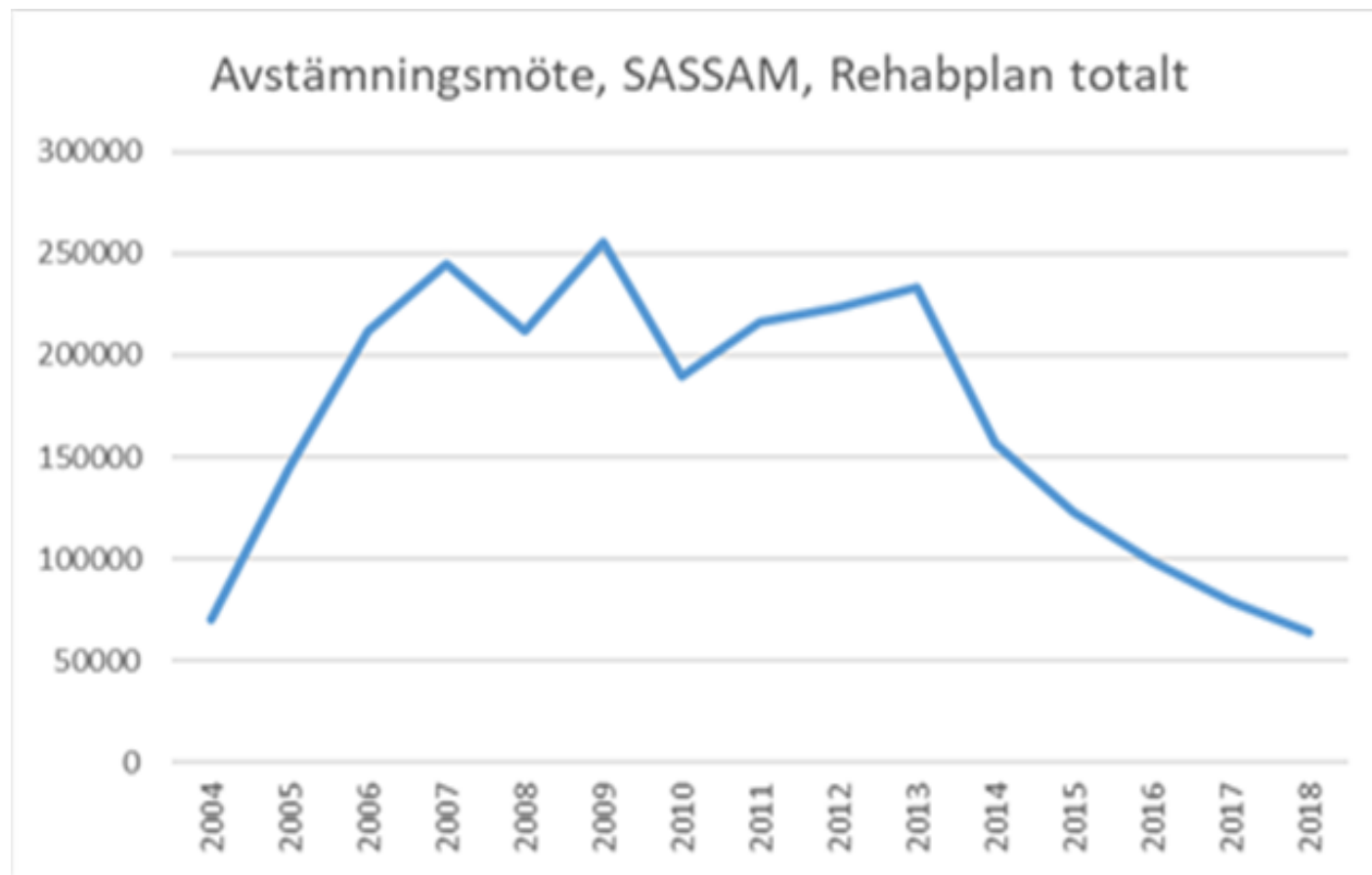
Andra problem

- Försäkrade med begränsad tid kvar av arbetslivet tvingas till omställning till annat arbete
- Saknas ställningstagande för att klarlägga rehabiliteringsbehov
- Tidsgränsen vid dag 180 verkar hämma aktivitet eftersom FK tolkar lagen så att planer/åtgärder inte får bryta tidsgränsen

Andel avslag av sjukfall som är längre än 179 dagar åren 2009-2019

Utvecklingen av avstämningsmöten, SASSAM och rehabiliteringsplanering 2004 - 2018

Kunskapsläget arbetslivsinriktade rehabiliteringsinsatser

- Vad ger effekt?
 - Multidisciplinära insatser med en koppling till arbetsplatsen
 - Kontakter mellan aktörerna och arbetsplatsen som innefattar arbetsanpassningar
 - Tidiga insatser (inom 3 månader) bra för besvär i rörelseorganen
 - Tidiga insatser vid psykisk ohälsa mer oklart, dock viktigt att tidigt identifiera besvären och erbjuda relevant behandling

1. Förslag till lagändring

- Bedömningarna av arbetsförmågan ska efter dag 180 göras mot *angivet* normalt förekommande arbete
 - Avses normalt förekommande arbeten som ingår i en yrkesgrupp i Standard för svensk yrkesklassificering (SSYK)
 - Vidareutveckla referensmaterialet
 - Bedömningarna blir mer verklighetsförankrade men inte alltför konkreta

2. Förslag till lagändring

- Äldre försäkrade ska alltid få sin arbetsförmåga bedömd mot arbete hos arbetsgivaren
 - Från den ålder då man som tidigast kan ta ut inkomstgrundad ålderspension (62 år)
 - Till den månad då man tidigast kan ta ut garantipension (65 år)
 - Gäller bara anställda

3. Förslag till lagändringar

- "Oskäligt" är kvar men "särskilda skäl" tas bort och undantagen utvidgas till:
 - om övervägande skäl talar för en återgång i arbete hos arbetsgivaren senast dag 365 i sjukperioden
 - om hög grad av sannolikhet talar för återgång i arbete hos arbetsgivaren kan undantaget utsträckas till som längst dag 550
 - Bedömningen ska göras på samma sätt oberoende av diagnos (psykiatriska diagnoser kan t.ex. godtas).

Undantagen i förslaget

- **Krav:**
 - Återgång i arbete i samma utsträckning som före sjukfallet och läkaren ska ha angivit bedömningen i läkarintyget
- **Övervägande skäl:**
 - Åtgärder för återgång i arbete pågår, upptrappning av arbetstid, väntan på operation eller behandling
- **Hög grad av sannolikhet:**
 - Motsvarar nuvarande ”stor sannolikhet”. Välgrundad anledning att anta att en återgång kan ske, tidplan krävs och prognosen ska vara tydlig.

4. Förslag till lagändring

- Vid bedömning av rätten till rehabiliteringsersättning ska arbetsförmågan inte bedömas mot angivet normalt förekommande arbete
 - Tidsgränserna vid dag 180 respektive dag 365 ska inte påverka rätten till rehabiliteringsersättning
 - Rehabiliteringsersättning ska bara beviljas om det finns ett behov av arbetslivsinriktad rehabilitering

Andra förslag

- Försäkringskassan måste utreda ärendena i större utsträckning
- Överväg ett förtydligande av begreppet arbetslivsinriktad rehabilitering
- Överväg att se över sjukersättningsens regelverk och tillämpning
- Överväg ett särskilt stöd för omställning

Konsekvenser

- Förslagen ändrar inte den grundläggande strukturen i rehabiliteringskedjan
- Bättre beslutsunderlag ökar rättssäkerheten och ökar den försäkrades förståelse av besluten
- Arbetet med rehabilitering stärks och fler får möjlighet att fullfölja pågående åtgärder för återgång i arbete
- Kostnad: Cirka 300 miljoner kronor per år

En begriplig och trygg sjukförsäkring med plats för rehabilitering

- **Begriplig** är att prövningen mot normalt förekommande arbete ska göras mot angivet arbete.
- **Trygg** är att äldre inte ska avkrävas omställning till annat arbete än hos arbetsgivaren och att undantagen för prövningen mot angivet normalt förekommande arbete utvidgas
- **Plats för rehabilitering** är att tidsgränserna inte ska kväva rehabiliteringen.